

GÜVENLİK KÜLTÜRÜ SORGULANDI

Türkiye’de nükleer enerji politikaları, Ankara’da düzenlenen toplantıda masaya yatırıldı. Siyasetçiler ve uzmanları bir araya getiren toplantıda, nükleer enerji konusunda farklı görüşler dile getirildi. Enerji kaynaklarının verimli kullanılması gerektiği vurgulanan etkinlik kapsamında konferans veren 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, nükleer santral kurulmadığı için özür dilerken, panel bölümünde nükleer enerji “güvenlik kültürü, yetişmiş eleman gücü ve enerji kaynaklarının geleceğiyle” birlikte sorgulandı. Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) 40. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı Kemal Ulusaler, “siyasi bir tercih, siyasi erkin tek başına aldığı bir karar” olarak nitelendirdiği nükleer santraller konusunda “göç yolda dizilir” mantığıyla yaklaştığına dikkat çekti.

2000’li Yıllarda Türkiye Stratejik Ekonomik Araştırmalar Vakfı’nın düzenlediği “Türkiye Nükleer Enerji Politikaları” konulu etkinlik 4 Haziran 2008 tarihinde Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi’nde gerçekleştirildi. Etkinliğin açılışında konuşan Eski Dışişleri, Maliye ve Gümrük Bakanı Kurtcebe Alptemoçin, Türkiye’de nükleer santraller konusunda sürdürülen tartışmaların nükleer enerjide mesafe alınmamasına neden olduğunu söyledi. Dünya’da ve Türkiye’de elektrik üretimi için kaynakların tükenme noktasına geldiğini ileri süren Alptemoçin, şöyle konuştu:

“AB üyesi ülkelerin çoğu elektrik enerjisi sorununu nükleer santraller kurarak gideriyor yapılan tüm protestolara rağmen nükleer santraller kuruluyor. Şu anda dünyada 150 kadar nükleer projesi bulunuyor. Bu

projelerin 28 tanesi inşa halinde. Türkiye’nin komşularının çoğu petrol zengini ülkeler ve bu ülkelerin çoğunda nükleer santral var ama enerjide yüzde 70 oranında dışa bağımlı olan Türkiye’de nükleer santral yok.”

Özel Sektöre Göre Yasalar Çıkarıldı

TBMM Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanı Soner Aksoy, Türkiye’nin en büyük enerji sorunlarını “arz güvenliği, enerji verimliliği, enerjide ileri teknolojinin özenle ele alınmaması ve çevre sorunları” olarak sıraladı. Nükleer enerjinin bu sorunlardan ayrılarak ele alınmasının yanlış olacağını anlatan Aksoy, enerji alanında yasal düzenlemelerin Hükümet tarafından eksiksiz

olarak çıkartıldığını, bu yasaların da özel sektörü teşvik edici şekilde düzenlendiğini söylerken, "Ancak özel sektörün bu alana yönelmesi için bu düzenlemeler de yetersiz kalmıştır" diyerek enerji alanındaki arz güvenliği çıkmazına nasıl gelindiğini üstü kapalı olarak kabul etti. Çözüm olarak ise "özel sektörü yıldırmayacak nitelikte işlemler yapılmasını" öne süren Aksoy, yenilenebilir enerjideki teşvik oranının yüzde 20 noktasına gelmesini önerirken, dışa bağımlılık sorunu ve enerji verimliliği konusunda önlemler alınması gerektiğini kaydetti. Aksoy, nükleer santraller konusunda ise şöyle konuştu:

"Nükleer santraller, kaliteli, belli standartta Türkiye'nin enerji ihtiyacını karşılayabilir. Nükleer konusunda yapılan tartışmalar önümüzdeki günlerde çözülmüş olarak karşımıza çıkacaktır. Enerji konusu nihayetsiz bir konudur. Bu konuda kesinlikle Ar-Ge çalışmalarına gereken önem verilmelidir. Önümüzdeki zaman diliminde radyasyonu olmayan maddelerin çekirdeklerinden enerji elde edilecektir ve bu kullanılacaktır. Nitekim toryum üzerinde şimdi çalışmalar devam etmektedir. Ayrıca Ar-Ge ile ilgili düzenlenen yasayla bir patlama olacaktır. Türkiye'de Ar-Ge ile yapılacak çalışmalar sonucu elde edilecek parayla nükleere ciddi yatırımlar yapılacaktır. Nükleer enerji çalışma süresince çevreye zarar

vermeyen alternatif bir kaynaktır. Kalkınmakta olan bir ülke olarak buna özenmemek elde değildir."

Soner Aksoy, nükleer santral karşıtı eylemleri eleştirerek, halkın yanlış bilgilendirildiğini öne sürdü. Çernobil kazasından sonra 5 bakanlığın araştırmalar yaptığını ve bu araştırmalar sonucunda da kazanın Türkiye'ye hiçbir zarar vermediği ortaya çıktığını ileri süren Aksoy, nükleer karşıtlarının topladığı 100 bin imzalı listede yer alan telefonları aradıklarını ve telefona yanıt verenlerin yüzde 97'sinin konudan haberdar olmadığını söyledi. Aksoy, nükleer santral yapımı konusunda yer belirleme dışında devletin fazla müdahale etmemesi gerektiğini de savundu.

'Nükleer Alanında Yetişmiş Eleman Yok'

Açılış konuşmalarının ardından yapılan panelde ilk sözü olan Ortadoğu Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Orhan Yeşin, "Türkiye'de üniversitelerimizde yetiştirilen uzmanlar bonkörce yetiştirildikten sonra tabiri caiz ise harcanmışlardır. Bugün nükleer konusunda yeni bir teşebbüste bulunulmak isteniyor ancak bu konuda elimizde yetiştirilmiş eleman bulunmamaktadır" dedi.

Yeşin, 1980 yılında Türkiye'nin "Uluslararası Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Anlaşması"na taraf olmasıyla birlikte tüm nükleer çalışmaların barışçıl amaçlarla yapılacağını kabul edildiğini anımsattı. Nükleer santraller konusunda ilk girişimin 1960'lı yıllarda başladığını kaydeden Yeşin, şu bilgileri aktardı:

"Nükleer santraller konusunda ilk girişim, 1960'lı yıllarda, EİEİ bünyesinde başlatılmıştır. 400 megavat gücünde bir doğal uranyum yakıtlı reaktör kurulması o dönemde öngörüldü. 70 yılında Türkiye Elektrik Kurumu kuruldu ancak bu projeye devam edilmedi. 1972 yılında Türkiye Nükleer Enerji Dairesi kuruldu.

Çok güçlü bir uzman kadrosuna sahipti. İlk aşamada nükleer için yer seçimi yapıldı. Mersin'de bu konuda Akkuyu öngörüldü. Daha sonra burası için yer konusunda lisans alındı. 1976 yılında ihaleye çıkıldı. İsveçli bir firma ile müzakereler 2 yıl sürdü. Sonuca yaklaşıırken 1979 yılında bu girişim durdu. 1982 yılında üçüncü kez nükleer santral kurma girişiminde bulunuldu, ihalesiz üç firmadan teklif istendi, görüşmeye başlandı. Bu firmalar çeşitli nedenlerle görüşmelerden çekildi. Nükleere karşı olumsuz görüşler oluştu. Bunun sonucunda nükleer santral konusunda çalışmalara ara verildi. 1996 yılında dördüncü kez nükleer ihalesi açıldı. Üç yabancı firma teklif verdi. Sonuca bağlanacağı beklenirken, ihale çeşitli nedenlerle yine iptal edildi. 2000 yılında nükleer enerji santralleri belirsizliğe büründü. Şimdi bu konuda yeni bir gelişme var. Nükleer santraller için yasal düzenlemeler yapıldı, talipliler belli oldu. Kısa bir süre sonra yarışın galibi belli olacak. Eğer göl mayaya tutar ve bir temel atılırsa o zaman süratle eğitim kurumlarının uzman yetiştirmesi gerekecektir."

"Nükleer Enerji Siyasi Bir Tercih"

40. Dönem EMO Yönetim Kurulu Başkanı Kemal Ulusaler, nükleer

santrallerin Türkiye için bir zorunluluk olmadığını altını çizerek, nükleer santralleri “siyasi bir tercih, siyasi erkin tek başına aldığı bir karar” olarak nitelendirdi. Nükleer santrallerin hem elektrik enerjisi üreten bir güç hem de silah olarak kullanılmasının toplumlar da tedirginlik uyandırdığını anımsatan Ulusaler, Çernobil’den sonra “güvenlik kültürü” diye bir kavramın ortaya çıktığına dikkat çekti.

Ulusaler, geçmişte insanların nükleere bakış açısını, Çernobil döneminde Atom Enerjisi Başkanlığı yapmış bir kişi tarafından kaleme alınan kitaptan söyle aktardı:

“O akşam rahmetli annemin elinde son televizyon haberlerinde Rusya’da Kiev yakınlarında bulunan Çernobil Nükleer Santrali’nin 4’üncü reaktör ünitesinde, 3 gün önce büyük bir nükleer kaza olduğu halde, hayretler içinde dinledik.”

Nükleer enerji konusunun dünyada ciddiyle ele alınan bir konu olduğunu ve bu konuya bakış açısının da toplumların gelişimlerine paralel olarak değişim geçirdiğini anlatan Ulusaler, şöyle devam etti:

“Güvenlik kültürü konusunda artık o noktada değiliz. O günler bu işin başındaki kişi orada bir kaza olduğunu üç gün sonra televizyon haberlerinden dinliyor. O zaman bu işin ciddiyeti bu kadarmış. Şimdi ne kadar? Sokaktaki insan güvenlik kültürüne, biraz Cem Yılmaz yaklaşımı ile bakıyor. Bir gün Beyoğlu’nda yürürken, vatandaşın birinin tişört sattığını gördüm. Eline beyaz, üzeri siyah çapraz bantlı tişörtü alan satıcı şöyle bağıyor: ‘Emniyet kemeri işkencesine son’. İşte vatandaşta böyle bir güvenlik kültürü var.”

Kemal Ulusaler, Türkiye’de nükleer santral konusuna “Göç yolda dizilir” mantığıyla yaklaşıldığını ifade ederken, enerji konusunda Türkiye’de çıkan yasaların da bu mantıkla hazırlandığına dikkat çekti. Ulusaler, “Çıkartılan yasalar da tekrar tekrar revize olacak, Tür-

kiye’de göç yolda düzölmeye devam edecek. Umarım insanlar bu uğurda üzülmeyecek. Türkiye nükleer santrallara hazır değil. Nükleer santraldan kesinlikle vazgeçilmeli” diye konuştu.

Türkiye’nin enerji politikaları değerlendirilirken; yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarına önem verilmesi ve öz kaynakların mümkün olduğu kadar çok kullanılması gerektiğini vurgulayan Ulusaler, “Gelin bunun için Türkiye’de uzun vadeli bir plan yapılsın. Bu öneri karşısında yapılmış planlar olduğu söylenecektir. Ancak o planlar kağıt üzerinde çok sağlıklı olmayan planlardır” diye konuştu.

Ulusaler’den 100 Bin İmza Yanıtı

Kemal Ulusaler, TBMM Enerji Komisyonu Başkanı Soner Aksoy’un nükleer karşıtları tarafından toplanan 100 bin imzaya ilişkin sözlerine şöyle tepki gösterdi:

“Soner Aksoy ‘100 bin imza geldi bunun yüzde 97’si konuyu bilmeden imzaladı’ diyor. Ben bu yüzde 3’ün içerisinde yer alıyorum demek ki. Orada benim de imzam var. Ve ben konuyu bilerek imza attım. Burada şöyle bir durum ortaya çıkıyor; bu konuda eğer bu coğrafyada, 100 bin imza içinden yüzde 97 bilmeden imza atıyorsa, Türkiye’de ne yaptığını bilmeden bir şeyler yapan insanlar var demektir. Bunlar 22 Temmuz’da oy kullandılar. Yüzde 47 ile sizi iktidara getirdiler. Bunu aklıma getirmeden edemiyorum. İster istemez düşünüyorum.”

Ar-Ge Yenilenebilir Kaynaklara Yönelmeli

Nükleer santrallerin pahalı olması, atıklar sorunu, bu atıkların değerlendirilmesi gibi konuların titizlikle ele alınması gerektiğini kaydeden Kemal Ulusaler, “Ar-Ge işletilirse nükleer teknolojilerin yanında güneş teknolojilerine çok önem verilebilir. Çünkü dünya da bu yöne doğru gidiyor.

Bundan sonra artık kimse petrolden, doğalgazdan, nükleerden bahsetmeyecek, artık güneşten, rüzgârdan, hidrojen den bahsedilecek dolayısıyla önümüzdeki dönem araştırma noktası güneş teknolojileri olması lazım” diye konuştu.

Güvenlik Kültürü Tartışması

Boğaziçi Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Vural Altın, Türkiye’de güvenlik kültürünün eksik olduğu yolundaki düşüncelerin gerçekleri yansıtmadığını ileri sürerken; nükleer gibi bazı teknolojilerin kendi güvenlik teknolojilerini beraberinde getirdiklerini, bu tür teknolojilerden uzak kaldığı için de biraz güvenlik kültürünün zayıf kaldığını söyledi. Altın, “Güvenlik kültürünün ilerlemeyeceğine inanıyorsak, peşinen havlu atıyorsak bu tür toplantıları yapmanın hiçbir manası yok. Cumhuriyetin hedefleri bu değil” diye konuştu.

Türkiye’nin enerji alanında dışa bağımlı yapısını kaygı verici olarak nitelendi-

ren Altın, "Türkiye'nin nükleer enerji sorununu Türkiye sınırları içinde kafasını toprağa gömerek halledemez" dedi. Küresel ısınma nedeniyle fosil yakıtlardan uzaklaşılması gerektiğini, fosil yakıtların eninde sonunda tükeneceğini söyleyen Altın, fosil yakıtsız bir geleceğe hazırlanması gerektiğini ifade etti.

ABD'nin dünya enerji kaynaklarının yüzde 25'ini tükettiğini, yıllık 1 milyar ton petrol tüketiminin yalnızca yüzde 8'ini ürettiğini kaydeden Altın, fosil yakıtların tükenmesiyle yerine yenilenebilir enerji kaynaklarının konulamaması durumunda dünyanın bir yol ayrımına geleceğini söyledi. Vural Altın, yenilenebilir enerji kaynaklarının dağınık, kesintili ve değişken yapıda olduğunu belirterek, "Geleceğin teknolojik sistemleri kesintisiz bir enerji yapısına doğru gidiyor. Elektrik talebi giderek artıyor. Türkiye enerji talebini karşılamak için kömür santrallerine yöneldi. Hali hazırda kömür, doğalgaz ve hidro olmak üzere üç ayak bulunuyor. Türkiye'nin enerji sorununu çözmesi için direkt tedbir alarak harekete geçmesi gerekiyor" diye konuştu.

Demirel'den Nükleer Özürü

Panelin ardından düzenlenen konferansta konuşan 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, nükleer santral

konusunda Türkiye'nin çok geç kaldığını belirterek, "Ben şahsen bu ülkenin 60 yıl hizmetinde bulunmuş biri olarak Türkiye'de bu zamana kadar böyle bir nükleer santral kurulmamasından dolayı özür diliyorum, mahcubum" dedi.

Önceleri siyasi bir nitelik taşıyan nükleer enerji konusunun şimdilerde tamamen başka bir boyutta ele alındığını savunan Demirel, "Nükleer enerji, kullanılmaya başladığında, nükleer silahlar, atom bombaları dünyayı titretir duruma getirmişti. Nükleer enerjiden dünya ülkeleri o kadar çok korkmuştur ki, hatta bu korku, 3. Dünya Savaşı'nın çıkmasını bile engellemiştir" diye konuştu. Demirel, nükleer santrallerin kötü ve zararlı bir teknoloji olması halinde, teknolojik açıdan ilerlemiş durumda bulunan ülkeler tarafından tercih edilmeyeceğini söyledi. Nükleer enerjinin bugün sivil amaçlarla kullanılmasında büyük mesafeler alındığını anlatan Demirel, şunları ifade etti:

"Türkiye nükleer teknoloji kullanımına geçti, ancak enerji konusunda 2008 yılına geldik ve hala bir nükleer santral kurup, 'Bizim de bir nükleer santralımız var' diyemedik. Haklı sebepler neticeyi ortadan kaldırmaz. Türkiye nükleer santral konusunda 50 yıl geride kalmıştır. Nükleer santral yapımı konusunda tereddütler bu-

lunmaktadır. Ve Türkiye'de nükleer santral yapılmamasının tek nedeni bu tereddütlerdir."

Artan enerji ihtiyacını karşılamak için çeşitli imkanlar bulunduğunu, bunların içinde en önemlisinin güneş olduğunu, ardından biyoenerji ve rüzgarın geldiğini belirten Demirel, şöyle konuştu:

"Dünya da rüzgâr ve nükleer enerjinin rönesansındadır. Tüm dünya yakın zamanda nükleere sarılacaktır, ancak bu sanıldığı kadar kolay bir iş değildir. Bugün dünya nükleer enerjide çareler arıyor. Dünya enerji konusunda ya bu çareyi bulacak ya da dünya kesinlikle yaşanmaz hale gelecektir."

Türkiye için nükleerin gerekli olduğunu söyleyen Demirel, devletin nükleer santral yapımını özel sektöre vermesi ve yapılan çalışmalarını kontrol etmesini önerdi. Demirel, konferansında, Türkiye'nin 5-6 yıldır hidroelektrik kaynaklarını hiç geliştirmediklerini de kaydetti. ◀

